

Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019

Een toelichting

Inhoud

- 1. Inleiding 3**

- 2. Het CES-meetsysteem 3**

- 3. Thema's 4**

- 4. Indicatoren 6**
 - 4.1 Indicatoren voor hoofdstuk 2 (Brede-welvaartrends) 7
 - 4.2 Indicatoren voor hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart) 8
 - 4.3 Indicatoren voor hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) 9

- 5. Statistiek 12**
 - 5.1 Trends 13
 - 5.2 Posities in de EU 13
 - 5.3 Meest recente jaarlijkse mutaties 14
 - 5.4 Verdeling onder bevolkingsgroepen 14
 - 5.5 Cumulatie van gunstige en ongunstige uitkomsten 15

- 6. Kleuren 17**

- 7. Observaties 18**
 - 7.1 Beslisregels voor hoofdstuk 2 (Brede-welvaartrends) 19
 - 7.2 Beslisregels voor hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart) 19
 - 7.3 Beslisregels voor hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) 19

- Referenties 21

- Afkortingen 21

- Medewerkers 21

1. Inleiding

Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van die van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld. Vanuit deze definitie maakt de Monitor Brede Welvaart een onderscheid tussen brede welvaart 'hier en nu', 'later' en 'elders'.

In de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 wordt een grote en zeer diverse verzameling indicatoren gebruikt om de brede welvaart te beschrijven vanuit twee perspectieven. In deel 1 (Brede welvaart in Nederland) wordt de brede welvaart 'hier en nu', 'later' en 'elders' statistisch in kaart gebracht en wordt de verdeling van de brede welvaart 'hier en nu' onder bevolkingsgroepen getoond. In deel 2 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) worden de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen statistisch beschreven aan de hand van een groot aantal indicatoren. Hierbij zijn de in VN-verband vastgestelde, en door 193 landen (waaronder Nederland) ondertekende, doelen leidend gemaakt.

In deze toelichting wordt uitgelegd hoe het CBS is gekomen tot de resultaten in de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019. Er wordt beschreven wat een indicator is, hoe thema's en indicatoren zijn geselecteerd, welke statistische methoden zijn gebruikt, hoe kleurcodes zijn bepaald en wat de kleuren betekenen, en waarom sommige resultaten in de hoofdttekst zijn besproken en andere resultaten niet.

Het doel van deze toelichting is om de manier waarop de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 is gemaakt zo transparant mogelijk te maken. Het CBS heeft geprobeerd om de resultaten zoveel mogelijk afhankelijk te maken van een strikte systematiek gebaseerd op beslisregels en statistische methoden. De ruimte voor de persoonlijke voorkeuren en intuïties van de betrokken onderzoekers is zo klein mogelijk gemaakt. In principe moet het mogelijk zijn om de resultaten van de monitor te repliceren op basis van de brondata en deze toelichting.

2. Het CES-meetsysteem

Deel 1 van de publicatie is opgesteld conform de *CES Recommendations for Measuring Sustainable Development* (CES, 2014) die in een samenwerking van de Verenigde Naties, de OESO en Eurostat tot stand zijn gekomen. Het CES-meetsysteem is een internationale standaard voor het meten van brede welvaart en duurzaamheid. Met dit meetsysteem hebben statistische bureaus een wetenschappelijk onderbouwde 'gemeenschappelijke taal' ontwikkeld om brede welvaart in kaart te brengen.

Het CES-meetsysteem onderscheidt drie dimensies: kwaliteit van leven ('hier en nu'), kapitaal ('later') en grensoverschrijdende impacts ('elders'). Voor iedere dimensie zijn thema's en kernindicatoren beschreven die relevant zijn voor de brede welvaart. Het

meetsysteem maakt bovendien een onderscheid tussen een vaste set indicatoren die op conceptuele gronden wordt gekozen en een thematische set met beleidsrelevante thema's en indicatoren die kan worden aangepast aan het heersende beleid.

3. Thema's

Het verhaal in deel 1 van de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals gaat over de thema's in het CES-meetsysteem. Deze thema's spelen een rol in de vorming van de brede welvaart. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de thema's die samen in hoofdstuk 2 een beeld geven van de staat van de brede welvaart.

3.1 De conceptuele thema's van het CES-meetsysteem

Dimensie	Subdimensie	CES-code	Variabele
Kwaliteit van leven ('hier en nu')		HWB1	subjectief welzijn
		HWB2	consumptie en inkomen
		HWB3	voeding
		HWB4	gezondheid
		HWB5	arbeid
		HWB6	onderwijs
		HWB7	wonen
		HWB8	vrije tijd
		HWB9	fysieke veiligheid
		HWB10	land en ecosystemen
		HWB11	water
		HWB12	luchtkwaliteit
		HWB13	vertrouwen
		HWB14	instituten
		HWB15 ¹⁾	mobiliteit
Kapitaal ('later')	Economisch kapitaal	EC1	fysiek kapitaal
		EC2	kenniskapitaal
		EC3	financieel kapitaal
	Natuurlijk kapitaal	EC-M	gemonetariseerd economisch kapitaal
		NC1	energievoorraden
		NC2	minerale voorraden (exclusief kolen en turf)
		NC3	land en ecosystemen
		NC4	water
		NC5	luchtkwaliteit
	Menselijk kapitaal	NC6	klimaat
		NC-M	gemonetariseerd natuurlijk kapitaal
		HC1	arbeid
		HC2	onderwijs
	Sociaal kapitaal	HC3	gezondheid
		HC-M	gemonetariseerd menselijk kapitaal
		SC1	vertrouwen
		SC2	instituten
		SC-M	gemonetariseerd sociaal kapitaal
Grensoverschrijdende impacts ('elders')	Consumptie en inkomen	TI1	consumptie en inkomen
		TI2	fysiek kapitaal
	Economisch kapitaal	TI3	kenniskapitaal
		TI4	financieel kapitaal
		TI5	energievoorraden
		TI6	minerale voorraden (exclusief kolen en turf)
		TI7	land en ecosystemen
		TI8	water
	Natuurlijk kapitaal	TI9	klimaat
		TI10	arbeid
		TI11	instituten
Menselijk kapitaal			
Sociaal kapitaal			

Bron: CES (2014).

¹⁾ Het thema 'mobiliteit' ontbreekt in het CES-meetsysteem.

Het thema 'mobiliteit' ontbreekt in het CES-meetsysteem. Mobiliteit is echter een thema met groot maatschappelijke belang. Onderwerpen als files, parkeren, de prijs van benzine en storingen in het openbaar vervoer halen bijna dagelijks het nieuws. Daarom is besloten dit thema toe te voegen.

Tabel 3.2 laat zien hoe de CES-thema's in iedere dimensie in de publicatie zijn samengevoegd in grote, herkenbare thema's. Deze grote thema's worden gebruikt om de resultaten van de Monitor begrijpelijk samen te vatten, zowel in de samenvatting als in hoofdstuk 2 (Brede-welvaarttrends) van de Monitor.

3.2 Thema's in de Monitor Brede Welvaart en thema's in het CES-meetsysteem

Dimensie	Thema in de monitor	CES-thema's
Brede welvaart 'hier en nu'	Welzijn Materiële welvaart Gezondheid	subjectief welzijn (HWB1) consumptie en inkomen (HWB2) voeding (HWB3) gezondheid (HWB4)
	Arbeid en vrije tijd	arbeid (HWB5) onderwijs (HWB6) vrije tijd (HWB8) mobiliteit (HWB15) ¹⁾
	Wonen Samenleving	wonen (HWB7) vertrouwen (HWB13) instituties (HWB14)
	Veiligheid Milieu	fysieke veiligheid (HWB9) land en ecosystemen (HWB10) water (HWB11) luchtkwaliteit (HWB12)
Brede welvaart 'later'	Economisch kapitaal	fysiek kapitaal (EC1) kenniskapitaal (EC2) financieel kapitaal (EC3)
	Natuurlijk kapitaal	energievoorraden (NC1) minerale voorraden (exclusief kolen en turf) (NC2) land en ecosystemen (NC3) water (NC4) luchtkwaliteit (NC5) klimaat (NC6)
	Menselijk kapitaal	arbeid (HC1) onderwijs (HC2) gezondheid (HC3)
	Sociaal kapitaal	vertrouwen (SC1) instituties (SC2)
Brede welvaart 'elders'²⁾	Handel en hulp Milieu en grondstoffen	consumptie en inkomen (TI1) energievoorraden (TI5) minerale voorraden (exclusief kolen en turf) (TI6) klimaat (TI9)

¹⁾ Het thema 'mobiliteit' ontbreekt in het CES-meetsysteem.

²⁾ Voor de thema's fysiek kapitaal (TI2), kenniskapitaal (TI3), financieel kapitaal (TI4), land en ecosystemen (TI7), water (TI8), arbeid (TI10) en instituties (TI11) in de dimensie 'elders' zijn nog geen indicatoren ontwikkeld. Gemonetariseerde cijfers voor economisch, menselijk, natuurlijk en sociaal kapitaal zijn niet beschikbaar maar worden ontwikkeld.

In hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart) wordt gepresenteerd hoe de brede welvaart 'hier en nu' is verdeeld onder verschillende bevolkingsgroepen in de Nederlandse samenleving. Daarbij komen alle bovenstaande thema's uit het 'hier en nu'-dashboard aan de orde. Tabel 3.3 laat zien welke indicatoren voor ieder thema van de brede welvaart 'hier en nu' zijn onderzocht en bij welk thema uit de CES Recommendations deze indicator hoort.

Naast een vaste set indicatoren die op conceptuele gronden wordt gekozen, biedt het CES-meetsysteem ook een thematische set met beleidsrelevante thema's en indicatoren die kan worden aangepast aan het heersende beleid. In de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 is nadrukkelijk aansluiting gezocht bij de Sustainable Development Goals (SDG's). Hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) van de Monitor beschrijft 23 beleidsthema's in 17 SDG's (zie tabel 4.1). Bij de uitwerking van de thema's is er zoveel mogelijk voor gezorgd dat internationaal vastgestelde SDG-indicatoren opgenomen worden. Deze zijn aangevuld met de voor het thema relevante indicatoren uit het CES-raamwerk (de SDG^{plus}-dataset). Tabel 3.4 laat ook zien hoe de SDG's en subthema's aansluiten bij de thematische indeling van de CES Recommendations.

3.3 Indicatoren voor hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart)

Thema	Indicator voor verdeling	CES-thema
Welzijn	Tevredenheid met het leven Persoonlijk welzijn	subjectief welzijn (HWB1) subjectief welzijn (HWB1)
Materiële welvaart	Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen	consumptie en inkomen (HWB2)
Gezondheid	Ervaren gezondheid Overgewicht	gezondheid (HWB4) voeding (HWB3)
Arbeid en vrije tijd	Hoogst behaald onderwijsniveau Netto-arbeidsparticipatie Langdurige werkloosheid Tevredenheid met werk Tevredenheid met de reistijd woon-werkverkeer Tevredenheid met vrije tijd	onderwijs (HWB6) arbeid (HWB5) arbeid (HWB5) arbeid (HWB5) mobiliteit (HWB15) vrije tijd (HWB8)
Wonen	Kwaliteit van de woning Tevredenheid met de woning	wonen (HWB7) wonen (HWB7)
Samenleving	Contacten met familie, vrienden en burens Vrijwilligerswerk Vertrouwen in mensen Vertrouwen in instituties	vertrouwen (HWB13) vertrouwen (HWB13) vertrouwen (HWB13) instituties (HWB14)
Veiligheid	Slachtofferschap van criminaliteit Onveiligheidsgevoelens in de buurt	fysieke veiligheid (HWB9) fysieke veiligheid (HWB9)
Milieu	Last van milieuproblemen in woonomgeving	land en ecosystemen (HWB10) water (HWB11) luchtkwaliteit (HWB12)

4. Indicatoren

Indicatoren staan centraal in de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019. In deze paragraaf wordt uitgelegd wat een indicator is en hoe de indicatoren zijn geselecteerd.

Een indicator is een statistisch gegeven waarvan wordt verondersteld dat het representatief is voor een fenomeen dat ermee wordt gemeten.

Een representatieve indicator is een valide maatstaf voor een fenomeen. Zo wordt het bruto binnenlands product (bbp) algemeen gezien als een valide maatstaf voor de omvang van een economie en worden veranderingen in het volume van het bbp gezien als een valide maatstaf voor de mate van economische groei.

Het verhaal in de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 gaat over de thema's in het CES-meetsysteem. Deze thema's spelen een rol in de vorming van de brede welvaart: dat is wat we willen weten. De thema's worden beschreven aan de hand van indicatoren: dat is wat we kunnen meten.

4.1 Beleidsthema's in hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context)

Sustainable Development Goal (SDG)		CES-thema's (TH) ¹⁾
1. Geen armoede 2. Geen honger		TH2 Consumptie en inkomen TH3 Voedsel en voeding TH4 Gezondheid TH10 Land en ecosystemen TH4 Gezondheid TH6 Onderwijs
3. Goede gezondheid en welzijn 4. Kwaliteitsonderwijs 5. Gendergelijkheid 6. Schoon water en sanitair 7. Betaalbare en duurzame energie 8. Waardig werk en economische groei	economie en productiefactoren arbeid en vrije tijd	TH11 Water en sanitatie TH14 Energiebronnen TH2 Consumptie en inkomen TH2 Consumptie en inkomen TH5 Arbeid TH8 Vrije tijd
9. Industrie, innovatie en infrastructuur	mobiliteit duurzame bedrijvigheid kennis en innovatie	TH10 Land en ecosystemen TH18 Fysiek kapitaal TH15 Grondstoffen TH10 Land en ecosystemen TH18 Fysiek kapitaal TH19 Kenniskapitaal TH18 Fysiek kapitaal
10. Ongelijkheid verminderen	sociale samenhang en ongelijkheid financiële houdbaarheid	TH16 Vertrouwen TH20 Financieel kapitaal
11. Duurzame steden en gemeenschappen	wonen leefomgeving	TH7 Wonen TH15 Grondstoffen TH10 Land en ecosystemen TH12 Luchtkwaliteit TH15 Grondstoffen
12. Verantwoorde consumptie en productie		TH3 Voedsel en voeding TH10 Land en ecosystemen TH13 Klimaat
13. Klimaatactie		TH14 Energiebronnen
14. Leven in het water 15. Leven op het land		TH10 Land en ecosystemen TH10 Land en ecosystemen
16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken	veiligheid instituties	TH9 Veiligheid TH17 Instituties

¹⁾ Thema TH1 (subjectief welzijn) is niet als zodanig opgenomen in hoofdstuk 4 van de Monitor. Wel zijn er een aantal subjectieve indicatoren meegenomen in de verschillende beleidsthema's (zie verder paragraaf 4.3 van dit document).

4.1 Indicatoren voor hoofdstuk 2 (Brede-welvaarttrends)

De indicatoren in hoofdstuk 2 (Brede-welvaarttrends) zijn geselecteerd aan de hand van het conceptuele raamwerk van het CES-meetsysteem. Iedere indicator in de Monitor meet een thema in het raamwerk. Een thema kan worden gemeten met een of meerdere indicatoren. Iedere indicator moet valide zijn maar kan een ander aspect van het fenomeen meten. Daarom is in een aantal gevallen een thema met meerdere indicatoren beschreven. Gezamenlijk geven de indicatoren in hoofdstuk 2 een beeld van de brede-welvaarttrends 'hier en nu', 'later' en 'elders'.

De indicatoren in hoofdstuk 2 blijven zoveel mogelijk dezelfde. Ze kunnen wel veranderen. Het CBS streeft voortdurend naar het verbeteren van bestaande en het ontwikkelen van nieuwe indicatoren. Het streven is om de resultaten van innovaties zo snel mogelijk in de Monitor te integreren.

De keuze voor indicatoren in hoofdstuk 2 is primair gebaseerd op datakwaliteit.

Datakwaliteit betreft:

- de validiteit ten aanzien van het thema;
- de betrouwbaarheid van de beschikbare bronnen;
- tijdigheid;
- volledigheid;
- de internationale vergelijkbaarheid van gegevens;
- de interne consistentie door de tijd.

4.2 Indicatoren voor hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart)

De keuze van indicatoren in hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart) is zoveel mogelijk gebaseerd op de selectie van indicatoren voor het dashboard van de brede welvaart 'hier en nu' in hoofdstuk 2 van de Monitor.

Op een paar punten is afgeweken van de indicatoren in het dashboard van de brede welvaart 'hier en nu':

- *Gezonde levensverwachting* kan niet jaarlijks voor de onderscheiden bevolkingsgroepen worden berekend. Daarom is er in hoofdstuk 3 voor gekozen om gebruik te maken van de ervaren gezondheid, die ook ten grondslag ligt aan de gezonde levensverwachting.¹⁾
- De indicator *tijdverlies files en vertragingen* is niet beschikbaar op het niveau van bevolkingsgroepen. Daarom is er in hoofdstuk 3 voor gekozen om gebruik te maken van de tevredenheid met de reistijd van het woon-werkverkeer. Deze keuze is voor een deel pragmatisch, omdat er (nog) geen geschikte indicator beschikbaar is die een breder beeld geeft van de mobiliteit van bevolkingsgroepen in Nederland. Onderzoek hiernaar is wel gaande en voor de volgende editie van de Monitor wordt bekeken in hoeverre een alternatieve indicator kan worden gebruikt voor dit thema.

Voor een aantal indicatoren is een andere leeftijdsafbakening gehanteerd. Dat geldt voor het *onderwijsniveau* en *overgewicht*. Het onderwijsniveau wordt in hoofdstuk 3 gebaseerd op de populatie van 15 tot 75 jaar, terwijl dit in hoofdstuk 2 omwille van de Europese vergelijking voor 15 tot 65 jaar is. Overgewicht wordt in hoofdstuk 3 voor de populatie van 4 jaar en ouder gegeven, terwijl dat in hoofdstuk 2 voor de populatie van 20 jaar en ouder is.

Van een aantal indicatoren kan geen verdeling getoond worden, omdat er geen gegevens zijn en tevens geen alternatieve indicatoren beschikbaar zijn. Dat is het geval bij de volgende indicatoren: *ervaren regie over het eigen leven*, *individuele consumptie*, *inspraak en verantwoordingsplicht*, *ontwikkeling normen en waarden*, *beheerde natuur in Natuur Netwerk Nederland*, *kwaliteit van zwemwater binnenwateren*, *Living Planet Index* en *stedelijke blootstelling aan fijnstof (PM_{2,5})*.

¹⁾ De ervaren gezondheid en de tevredenheid met de reistijd woon-werkverkeer komen wel aan bod in hoofdstuk 4.

4.3 Indicatoren voor hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context)

De indicatoren in hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) zijn bedoeld om politiek en beleid te voorzien van informatie over relevante thema's binnen de brede welvaart, zoals onderwijs, veiligheid, klimaat en armoede.

Voor ieder SDG-thema is een beperkte verzameling indicatoren samengesteld. Drie basisprincipes sturen de samenstelling van deze verzamelingen.

- De indicatoren sluiten aan bij de SDG's.
- De indicatoren zijn relevant voor het beleidsthema.
- De verzameling indicatoren biedt handelingsperspectief. Dit betekent dat de indicatoren politici, beleidsmakers en andere gebruikers van de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 informatie geven die in politieke en maatschappelijke debatten en in beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden gebruikt.

Ieder dashboard in hoofdstuk 4 bevat vier soorten indicatoren:

- *middelen* die worden ingezet en de *mogelijkheden* die beschikbaar zijn;
- *gebruik* van bestaande mogelijkheden;
- *uitkomsten* direct gerelateerd aan het gebruik van bestaande mogelijkheden;
- subjectieve *beleving*.

Deze indeling komt voort uit de combinatie van concepten uit beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie met concepten uit de theoretische pijlers onder het CES-meetsysteem. De informatie in een dashboard sluit zodoende aan bij de praktijk van beleidsmakers en politici en bij de dagelijkse praktijk van gewone burgers.

Concepten uit de beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie zijn gebruikt om het handelingsperspectief van politici en beleidsmakers te benaderen. De drie concepten die worden gebruikt zijn 'input', 'output' en 'outcomes'.

- *Inputs*: de middelen die zijn geïnvesteerd in de implementatie van een maatregel, in de capaciteit van een systeem, in de kapitaalgoederenvoorraad, enzovoorts.
- *Outputs*: de goederen en diensten die direct zijn geproduceerd als gevolg van een investering, een maatregel, of de inzet van hulpbronnen.
- *Outcomes*: de effecten van een investering, een maatregel, de inzet van hulpbronnen, of het gebruik van capaciteit op actoren die direct zijn betrokken. Het gaat hier nadrukkelijk alleen om eerste-orde-effecten. Bijvoorbeeld, een stijging van de individuele consumptie is in de eerste orde goed voor de consument. In de tweede orde kan hogere consumptie gepaard gaan met milieuvervuiling, obesitas, waterverbruik en CO₂-uitstoot in andere landen, enzovoorts.

Het algemene model van de manier waarop uitkomsten per thema worden gegenereerd is gebaseerd op de *capabilities approach* van Amartya Sen, een van de theoretische pijlers onder het CES-meetsysteem en deze Monitor (Sen, 1999; Stiglitz e.a., 2009). Deze benadering gebruikt drie concepten:

- *Capabilities*: de vrijheden of mogelijkheden die individuen hebben. Vrijheid is een middel maar draagt ook zelf bij aan de brede welvaart van een individu.
- *Functionings*: de toestanden waarin individuen verkeren ('*beings*') en de activiteiten die ze ondernemen ('*doings*').

- *Waardering*: het hogere doel van ontwikkeling volgens Sen: *freedoms of people to lead the lives they have reason to value* (Sen, Development as freedom, p. 10). Waardering betreft hier een subjectieve waardering, meestal van burgers of bedrijven, van de uitkomsten in een beleidsdomein.

De combinatie van concepten uit beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie met concepten uit de theoretische pijlers onder het CES-meetsysteem resulteert in de matrix in Tabel 4.2.

De algemene interpretatie van middelen en mogelijkheden, gebruik, uitkomsten en beleving is als volgt:

- *Middelen en mogelijkheden* betreffen de hulpbronnen en andere middelen die op een thema worden ingezet en de rechten, vrijheden en andere mogelijkheden die mensen hebben om hun brede welvaart op dit thema vorm te geven. Het gaat om de capaciteit van bestaande infrastructuur en systemen. Het gaat om de toegang tot en betaalbaarheid van diensten. En het gaat om lopende uitgaven en nieuwe investeringen.
- *Gebruik* betreft het aantal mensen, huishoudens en bedrijven en anderen dat gebruik maakt van de middelen en mogelijkheden. Hierbij horen ook aspecten van gedrag zoals sporten, roken, teveel eten of geld lenen.
- *Uitkomsten* zijn de positieve en negatieve effecten van het gebruik van bestaande middelen en mogelijkheden. Het gaat nadrukkelijk niet om bewezen causale relaties tussen gebruik en effecten. Het gaat om de effecten die volgens experts en beleidsmakers het meest relevant zijn.
- *Beleving* toont het subjectieve oordeel van mensen over de uitkomsten op een thema. Het kan gaan om de waardering die ze geven aan een aspect van hun leven of om hun zorgen over een bepaald probleem, maar ook over hun verwachtingen voor de toekomst.

Voor ieder dashboard worden middelen en mogelijkheden, gebruik, uitkomsten en beleving gedefinieerd op een manier die specifiek is voor het thema. Bijvoorbeeld, in het dashboard van SDG 4 Kwaliteitsonderwijs zijn ze als volgt gedefinieerd:

- *Middelen en mogelijkheden* betreffen de omvang en betaalbaarheid van onderwijs.
- *Gebruik* heeft betrekking op de participatie in het onderwijs.
- *Uitkomsten* betreffen het bereikte opleidingsniveau en niveau van specifieke vaardigheden.
- *Beleving* gaat over tevredenheid met de toegang tot en de kwaliteit van het onderwijs.

Ten aanzien van een aantal indicatoren voor middelen en mogelijkheden is de vraag wat het verwachte effect is op brede welvaart. Voorbeelden zijn uitgaven aan gezondheidszorg, gewerkte uren in het onderwijs en milieu-investeringen. De Monitor geeft aan wat het eerste-orde-effect is voor de brede welvaart. Volgens dit principe zijn meer uitgaven, investeringen of gewerkte uren beter voor de brede welvaart. Of deze uitgaven, investeringen of gewerkte uren doelmatig zijn of 'nodig', hangt af van de gewenste uitkomsten en is aan het beleidsdebat. De indicatoren die vallen onder 'middelen en mogelijkheden' worden daarom simpelweg geduid als 'meer of minder uitgaven, middelen, etc.' en worden niet geduid in de context van brede welvaart.

De informatie in een dashboard is niet bedoeld of geschikt voor een formele evaluatie van het beleid of de Nederlandse prestaties op een bepaald terrein. Er zit een systematiek achter de selectie van indicatoren, maar de selectie is niet gebaseerd op een causaal model van het betreffende thema. Een dashboard geeft niets meer of minder dan een beknopt en gebalanceerd overzicht van de basisinformatie over een thema.

4.2 Matrix voor de selectie van indicatoren bij de beleidsthema's in hoofdstuk 4

Beleid\Theorie	Capabilities	Functionings	Waardering
Input	<p>Middelen en mogelijkheden <i>Middelen</i> betreffen investeringen in capaciteit (zoals nieuwe fysieke infrastructuur, nieuwe scholen), lopende uitgaven aan systemen en infrastructuur (zoals kosten van veiligheidszorg, onderwijs, gezondheidszorg), kosten van systeembewaking (zoals totale kosten van marktregulering, kosten van de rechtspraak), e.d. <i>Mogelijkheden</i> betreffen bestaande rechten en vrijheden, fysieke capaciteit (zoals omvang infrastructuur, aantal ziekenhuisbedden), natuurlijke capaciteit (zoals visstand, drinkwater-voorraad), financiële capaciteit (zoals betaalbaarheid) e.d.</p>		
Output		<p>Gebruik van bestaande mogelijkheden Rechten, vrijheden, capaciteit, totaal en in relatie tot bestaande capaciteit (zoals participatie in onderwijs, gemaakte reizigerskilometers en goederenkilometers, gebruik van voedselbanken, opnames in ziekenhuizen, enz.)</p>	
Outcomes		<p>Uitkomsten direct gerelateerd aan het gebruik van bestaande mogelijkheden positieve en negatieve eerste-orde-effecten (zoals tijdverlies door files, uitstoot van broeikasgassen, gezonde levensverwachting, vaardigheden)</p>	
Waardering			<p>Subjectieve beleving (zoals tevredenheid, zelfgerapporteerde gezondheid)</p>

Vijf beslisregels zijn gehanteerd om voor ieder beleidsthema uit alle mogelijke indicatoren een beperkte verzameling samen te stellen.

- *Beslisregel 1:* voor ieder beleidsdomein wordt – voor zover mogelijk – een set indicatoren gekozen met tenminste één indicator voor alle relevante stadia van beleidsontwikkeling en alle relevante theoretische dimensies. Deze stadia betreffende de cellen in de matrix in tabel 4.2, namelijk: (1) middelen die worden ingezet en de mogelijkheden die beschikbaar zijn, (2) gebruik van bestaande mogelijkheden, (3) uitkomsten direct gerelateerd aan het gebruik van bestaande mogelijkheden, en (4) subjectieve beleving. In hoofdstuk 4 worden alleen indicatoren opgenomen die een valide maatstaf zijn voor de inhoud van de cellen in Tabel 4.2. Waar het niet mogelijk is om een aspect te meten, wordt dit expliciet vermeld.
- *Beslisregel 2:* indicatoren die een gekwantificeerd beleidsdoel meten krijgen voorrang. Voor sommige beleidsdoelstellingen zijn indicatoren ontwikkeld waarmee de voortgang in de richting van een kwantitatief doel kan worden gevolgd. Die indicatoren worden, waar mogelijk, in de Monitor Brede Welvaart gevolgd. Voor een deel van de beleidsthema's zijn geen gekwantificeerde doelen bekend. Het CBS stelt geen kwantitatieve doelen vast voor beleidsdoelstellingen waarvoor een dergelijk doel ontbreekt.
- *Beslisregel 3:* in alle beleidsthema's wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van indicatoren voor de SDG's.
- *Beslisregel 4:* bij gelijke geschiktheid geeft datakwaliteit de doorslag. Datakwaliteit betreft de validiteit ten aanzien van het thema; de betrouwbaarheid van de beschikbare bronnen; tijdigheid; volledigheid; de internationale vergelijkbaarheid van gegevens; en de interne consistentie door de tijd.
- *Beslisregel 5:* indicatoren die naar het oordeel van experts zeer relevante informatie geven en waarvoor geen alternatief bestaat, worden in de verzameling opgenomen. In sommige gevallen weegt de beleidsrelevantie zwaarder dan de datakwaliteit. In die gevallen worden indicatoren opgenomen ook al zijn ze niet tijdig, niet (goed) internationaal vergelijkbaar of niet (trendmatig) door de tijd te volgen. In volgende edities van de Monitor zal voortdurend worden gestreefd naar hogere datakwaliteit en zal worden gewerkt aan nieuwe, betere indicatoren.

De keuze van thema's en indicatoren is voorgelegd aan een interdepartementale klankbordgroep. De klankbordgroep heeft onze interpretatie getoetst en heeft mogelijkheden aangedragen ter verbetering van de monitor. Het CBS houdt op alle aspecten de eindverantwoordelijkheid voor de inhoud.

5. Statistiek

Deze paragraaf beschrijft de statistische methoden die zijn gebruikt voor de berekening van de trends in Nederland, de posities van Nederland in de EU, de meest recente jaarlijkse mutaties en de verdeling onder bevolkingsgroepen.

Wanneer in de tekst van de monitor uitspraken worden gedaan over veranderingen ten opzichte van de Monitor Brede Welvaart 2018 (bijvoorbeeld over veranderingen in de kleur van trends), dan wordt dat gedaan op basis van de huidige indicatorenset en niet letterlijk ten opzichte van de 2018 editie van de Monitor.

5.1 Trends

De trend is berekend door middel van lineaire regressie door alle beschikbare datapunten in een periode van acht jaren. De regressievergelijking is:

$$y=ax+b$$

waarbij y de waarde van de indicator is, x het jaar waarop de waarde betrekking heeft, a de richting waarin de trend beweegt (de richting) en b het punt waar de trendlijn de y -as snijdt (het snijpunt). Er is sprake van een stijgende of dalende trend wanneer parameter a significant is ($p < 0,05$). Een trend wordt stabiel genoemd wanneer parameter a niet significant is ($p \geq 0,05$). Het minimale aantal datapunten voor een trendberekening is drie.

De publicatie meet de ontwikkeling van een fenomeen: de brede welvaart. Dat fenomeen wordt thema voor thema in kaart gebracht. Voor het meten van ieder thema worden één of meerdere indicatoren gebruikt die voor dat thema representatief zijn. Tezamen geven de indicatoren een beeld van een thema en van de brede welvaart als geheel. Om die reden moeten de trends in de publicatie per se betrekking hebben op dezelfde periode. In de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 is voor alle indicatoren de trend bepaald voor de jaren 2011 tot en met 2018, ook wanneer voor het jaar 2018 geen gegevens beschikbaar zijn. Uitspraken over de trendmatige ontwikkeling hebben dus altijd betrekking op dezelfde periode.

Voor een deel van de indicatoren geldt dat de brede welvaart stijgt als de trend omhoog gaat. Voor het andere deel van de indicatoren geldt dat de brede welvaart stijgt als de trend omlaag gaat. In de dashboards is de richting van de trend aangegeven met een pijl. De pijl wijst naar boven als de trend omhoog gaat en naar beneden als de trend omlaag gaat. De kleur van de pijl toont de betekenis van de richting van de trend voor de brede welvaart. De kleur van de pijl is groen voor een stijging van de brede welvaart of rood voor een daling.

5.2 Posities in de EU

De positie van Nederland op de EU-ranglijst is bepaald met behulp van de frequentieverdeling van de indicatorwaarden van EU-lidstaten in het meest recente jaar met de meeste observaties. De beschikbare waarden zijn verdeeld in kwartielen (groepen van 25 procent). De kleur van de positie is groen wanneer de indicatorwaarde van Nederland hoort bij de bovenste 25 procent van de verdeling. De kleur van de positie is rood wanneer de indicatorwaarde van Nederland hoort bij de onderste 25 procent van de verdeling; in alle overige gevallen is de kleur van de positie grijs.

Voor de positiebepaling moet tenminste voor tien landen een indicatorwaarde beschikbaar zijn. Voor iedere indicator is gecontroleerd of de landen waarmee Nederland wordt vergeleken representatief zijn voor de EU-28. Daarbij is in het bijzonder gelet op twee vormen van vertekening: (1) Nederland wordt hoofdzakelijk vergeleken met Oost-Europese landen en (2) grote landen waarmee Nederland altijd wordt vergeleken ontbreken (zoals Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk). Als overduidelijk sprake is van een vertekening, dan is een eerder vergelijkingsjaar gekozen dat beter geschikt is.

Aan het begin van hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) staat een figuur die de gemiddelde positie van Nederland over alle indicatoren per beleidsthema samenvat. Voor iedere indicator die internationaal vergeleken kan worden, is de positie van Nederland in de EU omgerekend naar een percentage en wel zodanig dat de laatste plaats 0 procent is, de eerste plaats 100 procent en het exacte midden (bijvoorbeeld 7e van de 13 landen) 50 procent. De gemiddelde positie van Nederland per beleidsthema is een ongewogen gemiddelde van alle indicatoren. De kleur van de gemiddelde positie van Nederland per beleidsthema is bepaald op basis van het gemiddelde in combinatie met het betrouwbaarheidsinterval (op een niveau van 95 procent). Beleidsthema's met een gemiddelde van 75 procent of meer zijn groen gekleurd. Beleidsthema's met een gemiddelde van minder dan 40 procent en een zeer lage ondermarge (minder dan 20 procent) qua betrouwbaarheid zijn rood gekleurd.

5.3 Meest recente jaarlijkse mutaties

In hoofdstuk 2 (Brede-welvaarttrends) wordt voor iedere indicator de meest recente jaarlijkse verandering gemeten. De meest recente verandering betreft de verandering tussen de twee meest recente datapunten gedeeld door het aantal jaren tussen deze datapunten. Dit cijfer is bij benadering een weergave voor de meest recente jaar-op-jaar mutatie. De significanties van deze veranderingen zijn hier niet bepaald. Van de 61 indicatoren in de drie dashboards – 29 indicatoren voor de brede welvaart 'hier en nu', 20 voor de brede welvaart 'later', 12 voor de brede welvaart 'elders' – gaat het bij 59 indicatoren om een mutatie over 1 jaar en bij 2 indicatoren om een mutatie over 2 jaren.

Voor een indicator die als percentage wordt uitgedrukt, wordt de mutatie berekend in procentpunten. Bijvoorbeeld, de langdurige werkloosheid – het percentage van de beroepsbevolking dat een jaar of langer werkloos was – daalde van 1,8 procent in 2017 naar 1,3 procent in 2018. De meest recente verandering is een daling van 0,6 procentpunt per jaar.

Voor een indicator die niet als percentage wordt uitgedrukt, wordt een procentuele mutatie berekend. Daarbij wordt het verschil tussen de indicatorwaarden in het laatste en voorlaatste jaar uitgedrukt als percentage van de waarde in het voorlaatste jaar. Bijvoorbeeld, de werkelijke individuele consumptie – de consumptiegoederen en -diensten die huishoudens verwerven inclusief overheidsuitgaven op het gebied van gezondheid, onderwijs en sociale bescherming en andere sociale overdrachten aan huishoudens – steeg van 25 671 euro per persoon in 2017 naar 26 076 euro in 2018 (in prijzen van 2015). De meest recente verandering is een stijging van 1,6 procent per jaar.

5.4 Verdeling onder bevolkingsgroepen

In hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart) staan visualisaties waarin de waarden van indicatoren voor de brede welvaart 'hier en nu' worden getoond voor verschillende bevolkingsgroepen, onderscheiden naar geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en herkomst. In die visualisaties worden sommige bevolkingsgroepen rood of groen gekleurd. Deze kleurcodes worden op hun beurt gebruikt om de samenvattende visualisatie aan het begin van hoofdstuk 3 te maken.

Een groene kleur geeft aan dat de betreffende bevolkingsgroep op dit terrein een hogere brede welvaart heeft dan het gemiddelde voor de hele populatie bij de betreffende indicator.²⁾ Een rode kleur geeft aan dat de betreffende bevolkingsgroep op dit terrein een lagere brede welvaart heeft dan gemiddeld.³⁾

Sommige bevolkingsgroepen zijn in de visualisaties groen of rood gekleurd. Voor indicatoren op basis van steekproefonderzoeken is de kleurstelling in de visualisaties gebaseerd op statistisch significante verschillen. Een bepaalde groep is groen of rood gekleurd indien de geschatte waarde van de betreffende groep significant afwijkt van de geschatte waarde voor de gehele populatie. Hierbij is een significantieniveau van 5 procent gehanteerd en is altijd tweezijdig getoetst.

Voor indicatoren op basis van integrale registergegevens kan geen gebruik worden gemaakt van bovenstaande methode. In dit geval is geen sprake van schattingen met bijbehorende betrouwbaarheidsmarges. Voor deze indicatoren zijn groepen groen of rood gekleurd indien het cijfer voor een bepaalde bevolkingsgroep meer dan 5 procent afwijkt van het cijfer voor de gehele populatie.

5.5 Cumulatie van gunstige en ongunstige uitkomsten

Voor deze editie van de Monitor Brede Welvaart is gestart met een onderzoek naar de mate waarin er op individueel niveau sprake is van cumulatie van gunstige en ongunstige uitkomsten. Om te onderzoeken op hoeveel indicatoren iemand op individueel niveau een hoge of een lage welvaart ervaart, moeten de betreffende indicatoren beschikbaar zijn voor dezelfde personen. Omdat veel van de gebruikte indicatoren in hoofdstuk 3 afkomstig zijn uit enquêteonderzoeken, is dat niet altijd het geval. Het onderzoek Sociale samenhang & Welzijn (SSW) bevat de meeste indicatoren van brede welvaart 'hier en nu' en wordt daarom als basis gebruikt voor het onderzoek naar cumulatie. Daaraan zijn gegevens uit de Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek gekoppeld, zodat ook gegevens over het inkomen gebruikt kunnen worden.

Er zijn indicatoren geselecteerd die horen bij de 14 oorspronkelijke CES-thema's (zie tabel 3.1) van de brede welvaart 'hier en nu'. Het streven bij de selectie van indicatoren was om één indicator mee te nemen voor elk van de oorspronkelijke 14 CES-thema's, idealiter een indicator die beschikbaar is voor de gehele volwassen bevolking. Uiteindelijk bleken er voor 10 van de 14 thema's bruikbare gegevens beschikbaar. Voor de thema's *fysieke veiligheid, land en ecosystemen, water en luchtkwaliteit* zijn geen gegevens beschikbaar die op persoonsniveau aan de andere gegevens gekoppeld konden worden. Tabel 5.1 geeft een overzicht van de indicatoren die gebruikt zijn voor dit onderzoek, waarbij tevens wordt aangegeven wanneer er sprake is van een gunstige of ongunstige uitkomst.

²⁾ Mannen en vrouwen zijn tegen elkaar afgezet en niet tegen het gemiddelde.

³⁾ Voor deze interpretatie is aangenomen dat de ontwikkeling van het cijfer een realistisch beeld geeft. Bovendien zijn alleen eerste-orde-effecten in overweging genomen. Bijvoorbeeld, een laag werkloosheidspercentage is geïnterpreteerd als een teken van hogere brede welvaart. Het lage percentage zou echter kunnen worden veroorzaakt, doordat een groep mensen is gestopt met het zoeken naar werk, hetgeen niet duidt op een hogere brede welvaart. Met dergelijke tweede-orde-effecten is in de interpretatie geen rekening gehouden.

Eén van de tien geselecteerde indicatoren is niet voor de hele volwassen bevolking relevant, namelijk de arbeidsparticipatie. De beroepsbevolking heeft immers alleen betrekking op personen van 15 tot 75 jaar. Dit heeft tot gevolg dat 75-plussers voor deze indicator geen ongunstige uitkomst kunnen hebben. Daarnaast is het hoogst behaalde onderwijsniveau de indicator voor het thema onderwijs. Dit kenmerk wordt ook gebruikt om gegevens naar onderwijsniveau te presenteren. Dit heeft tot gevolg dat laagopgeleiden sowieso één ongunstige uitkomst hebben en hoogopgeleiden sowieso één gunstige. Hier komen we later, bij de gemaakte keuzes, op terug.

5.1 Indicatoren voor cumulatie van gunstige en ongunstige uitkomsten

Thema	Indicator	Ongunstig	Midden	Gunstig
Welzijn	Tevredenheid met het leven	Score 1 t/m 4	Score 5-6	Score 7 t/m 10
Materiële welvaart	Gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen	Laagste 20%-groep	Middelste 3 20%-groepen	Hoogste 20%-groep
Gezondheid	Ervaren gezondheid Body Mass Index	Minder dan goed Ernstig overgewicht, ondergewicht	- Matig overgewicht	(Zeer) goed Gezond gewicht
Arbeid en vrije tijd	Arbeidsparticipatie	Heeft geen betaald werk, jonger dan 75 jaar	Heeft geen betaald werk, 75 jaar of ouder	Heeft betaald werk
	Tevredenheid met de hoeveelheid vrije tijd Hoogst behaald onderwijsniveau	Score 1 t/m 4 Laag onderwijsniveau	Score 5-6 Middelbaar onderwijsniveau	Score 7 t/m 10 Hoog onderwijsniveau
Wonen	Tevredenheid met de woning	Score 1 t/m 4	Score 5-6	Score 7 t/m 10
Samenleving	Vertrouwen in mensen Vertrouwen in instituties (politie, rechters, Tweede Kamer)	Heeft geen vertrouwen Vertrouwen in geen van de drie instituties	- Vertrouwen in een of twee instituties	Heeft wel vertrouwen Vertrouwen in alle drie instituties

Er wordt op persoonsniveau geteld op hoeveel van de geselecteerde indicatoren iemand een gunstige of ongunstige uitkomst heeft. Mensen die op acht of meer indicatoren een gunstige uitkomst hebben, vormen de bovenkant van de verdeling. Mensen die op vier of meer indicatoren een ongunstige uitkomst hebben, vormen de onderkant van de verdeling. De rest van de mensen zit in het midden. Personen met meer dan twee missende waarden zijn bij de analyses buiten beschouwing gelaten, waardoor er in totaal gegevens beschikbaar zijn van 7 250 personen van 18 jaar en ouder.

Bij de gehanteerde methode is een aantal keuzes gemaakt: keuzes over de geselecteerde indicatoren en keuzes over de waarden per indicator die wijzen op een (on)gunstige uitkomst. Deels zijn deze keuzes gebaseerd op het internationaal geaccepteerde CES-raamwerk, deels komen ze tot stand na overleg met inhoudsdeskundigen op de betreffende thema's, en deels vloeien de gemaakte keuzes voort uit de beschikbaarheid van de data. De gemaakte keuzes hebben mogelijk gevolgen voor de uitkomsten van de analyses, waardoor de resultaten met enig voorbehoud moeten worden geïnterpreteerd.

- **Keuze van indicatoren.** Indien bijvoorbeeld voor het thema vrije tijd de indicator *beschikbare vrije tijd (in minuten)* was gehanteerd, waren de uitkomsten mogelijk anders geweest. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op mogelijke aanvullingen aan de indicatorenset om deze te complementeren met indicatoren voor de nu ontbrekende thema's. Ook kan verder onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheden voor het gebruik van objectieve en subjectieve indicatoren voor elk van de thema's, om op die manier zowel de objectieve situatie als het oordeel van mensen daarover mee te kunnen nemen.
- **Specifieke keuze voor indicator onderwijsniveau.** Het hoogst behaalde onderwijsniveau wordt gebruikt als een van de indicatoren, maar daarnaast ook als kenmerk om cijfers voor onderwijsgroepen te presenteren. Dit is een vorm van endogeniteit die mogelijk invloed heeft op de resultaten. Er zijn analyses gedaan waarbij een andere indicator voor het thema onderwijs is gebruikt (de tevredenheid met de opleidingskansen), en eveneens met een set indicatoren waarbij het thema onderwijs is weggelaten. In beide gevallen blijven de conclusies van het onderzoek overeen. Wel worden de gevonden verbanden (logischerwijs) minder sterk, met name in het geval van het volledig weglaten van een indicator voor onderwijs.
- **Keuze voor de afbakening van (on)gunstige uitkomsten.** Voor elk van de indicatoren is een keuze gemaakt over wanneer we spreken van een gunstige of ongunstige uitkomst. Bij sommige indicatoren ligt deze keuze voor de hand, bijvoorbeeld bij vertrouwen in mensen. Bij andere indicatoren ligt deze keuze minder voor de hand. Bij het huishoudensinkomen is er nu bijvoorbeeld voor gekozen om de hoogste 20 procent als gunstig te classificeren, en de laagste 20 procent als ongunstig. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de invloed van dergelijke keuzes op de resultaten.
- **Keuze voor de afbakening van de bovenkant en onderkant van de verdeling van brede welvaart.** Het streven bij deze afbakening was om zowel aan de bovenkant als aan de onderkant van de verdeling een groep van ongeveer 20 procent van de bevolking te hebben. De grenswaarden zijn zo gekozen dat die benadering zo dicht mogelijk benaderd wordt. Tevens zijn er analyses gedaan met andere grenswaarden. Daaruit bleek dat de conclusies van het onderzoek niet veranderen.

6. Kleuren

De Monitor gebruikt kleuren om de resultaten van verschillende indicatoren vergelijkbaar te maken. Alle kleuren zijn bepaald op basis van statistische criteria (zie §5). De kleur-aanduidingen hebben slechts een signaalfunctie. Er is nadrukkelijk niet sprake van een normatieve duiding. Het is aan politiek en beleid om op basis van deze informatie te komen tot afwegingen en beleidsconclusies.

In hoofdstukken 2 (Brede-welvaarttrends) en 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context) worden kleuren gebruikt om de richting van de trend in Nederland in de periode 2011–2018 en de positie van Nederland in de EU-28 te duiden.

Voor trends is de betekenis van kleuren:

- *Groen*: de trend beweegt in de richting die wordt geassocieerd met een stijging van de brede welvaart.

- *Rood*: de trend beweegt in de richting die wordt geassocieerd met een daling van de brede welvaart.
- *Grijs*: de trend stijgt of daalt niet significant.

Voor posities is de betekenis van kleuren:

- *Groen*: Nederland staat in het bovenste kwartiel van de EU-ranglijst.
- *Rood*: Nederland staat in het onderste kwartiel van de EU-ranglijst.
- *Grijs*: Nederland staat in het midden van de EU-ranglijst.

In hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart) worden kleuren gebruikt om aan te geven hoe de indicatorwaarden van bevolkingsgroepen zich verhouden tot het gemiddelde van de populatie.⁴⁾ De betekenis van de kleuren is:

- *Groen*: de betreffende bevolkingsgroep is op dit terrein welvarender dan gemiddeld.
- *Rood*: de betreffende bevolkingsgroep is op dit terrein minder welvend dan gemiddeld.
- *Grijs*: de betreffende bevolkingsgroep wijkt op dit terrein niet af van het gemiddelde.

Bij het bepalen van de kleurcodes van trends wordt alleen gekeken naar de eerste-orde-effecten. Zo is een stijging van de individuele consumptie in de eerste orde goed voor de consument. In de tweede orde gaat hogere consumptie gepaard met milieuvervuiling, obesitas, waterverbruik en CO₂-uitstoot in andere landen, enzovoorts.

7. Observaties

De Monitor zou onleesbaar zijn wanneer we de trends en posities van alle indicatoren zouden beschrijven. We zijn selectief: sommige resultaten worden in de hoofdtekst van de Monitor beschreven en andere niet.

De beslisregels in deze paragraaf zijn opgesteld om te voorkomen dat de selectie van indicatoren wordt gemaakt op basis van persoonlijke interpretaties. De beslisregels hebben alleen betrekking op het verhaal in de tekst van de Monitor. Alle statistische informatie is zichtbaar. Alle onderliggende data zijn toegankelijk. Alle indicatoren zijn in visualisaties weergegeven. De onderliggende data en metadata worden openbaar gemaakt in maatwerktabellen bij de Monitor op de website van het CBS.

De Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019 is zo neutraal mogelijk geschreven. Het CBS doet geen uitspraken over wenselijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld door resultaten te benoemen als 'goed', 'slecht', 'positief' of 'negatief'. Het CBS doet geen uitspraken over de effectiviteit van beleid of over de maatschappelijke effecten van beleid op een bepaald terrein. In de beschrijving van de uitkomsten is zo dicht mogelijk gebleven bij de manier waarop indicatoren zijn gemeten en de manier waarop trends, posities in de EU en jaarlijkse veranderingen zijn bepaald. Het is aan de politiek en het beleid om iets met de resultaten te doen.

⁴⁾ Bij verschillen naar geslacht geeft de kleur niet aan hoe de indicatorwaarde zich verhoudt tot het gemiddelde van de populatie, maar tot de andere categorie. M.a.w., hoe de waarde bij mannen zich verhoudt tot de waarde bij vrouwen.

7.1 Beslisregels voor hoofdstuk 2 (Brede-welvaarttrends)

De beschrijving van trends en posities in de brede welvaart 'hier en nu', 'later' en 'elders' in hoofdstuk 2 is tot stand gekomen op basis van drie beslisregels:

- *Beslisregel 1:* trends of posities die 'groen' of 'rood' zijn worden beschreven. Trends of posities die 'grijs' zijn, worden in principe niet beschreven.
- *Beslisregel 2:* voor iedere indicator wordt onderzocht of de richting van de achtjaarlijkse trend in de referentieperiode van deze Monitor (2011–2018) van kleur is veranderd (bijvoorbeeld van 'groen' naar 'rood') ten opzichte van de referentieperiode van de Monitor Brede Welvaart 2018 (2010–2017). Nergens wordt gespeculeerd over de richting van de trend in de toekomst.
- *Beslisregel 3:* voor iedere indicator wordt onderzocht of de positie van Nederland op de EU-ranglijst in het meest recente jaar van kleur is veranderd (bijvoorbeeld van 'grijs' naar 'groen') ten opzichte van het voorgaande jaar.

7.2 Beslisregels voor hoofdstuk 3 (Verdeling van brede welvaart)

De beschrijving van de Verdeling van brede welvaart 'hier en nu' onder bevolkingsgroepen in hoofdstuk 3 is tot stand gekomen op basis van één beslisregel:

- *Beslisregel 1:* voor iedere indicator wordt in de tekst de resultaten beschreven met betrekking tot die bevolkingsgroepen waarvan de indicatorwaarde significant afwijkt van het gemiddelde. Mannen en vrouwen zijn tegen elkaar afgezet en niet tegen het gemiddelde.

7.3 Beslisregels voor hoofdstuk 4 (De Sustainable Development Goals in de Nederlandse context)

De beschrijving van trends en posities met betrekking tot de 23 beleidsthema's in hoofdstuk 4 is tot stand gekomen op basis van drie principiële beslisregels en drie regels met betrekking tot patronen in de data:

Drie principiële regels:

- *Beslisregel 1:* harde beleidsdoelstellingen en kernindicatoren van kabinet en EU worden altijd beschreven, ongeacht de kleurcode van de trend of de positie.
- *Beslisregel 2:* de ontwikkeling van SDG-indicatoren wordt altijd beschreven, ongeacht de kleurcode van de trend of de positie.
- *Beslisregel 3:* de duiding van trends en posities is specifiek voor de context waarin ze worden gebruikt.

Drie regels met betrekking tot patronen in de data:

- *Beslisregel 4:* indicatoren waarvan de trend en/of de positie in vergelijking met het voorgaande jaar van kleur is veranderd (bijvoorbeeld een indicator met een groene trend in de editie 2018 en een grijze trend in de editie 2019), worden altijd beschreven. Beschrijvingen van veranderingen worden gemaakt op basis van de huidige selectie van indicatoren.
- *Beslisregel 5:* trends of posities die 'groen' of 'rood' zijn worden beschreven. Hier zit een bepaalde prioritering in, namelijk:
 1. indicatoren die zowel een 'groene' trend als een 'groene' positie hebben en indicatoren die zowel een 'rode' trend als een 'rode' positie hebben;

2. indicatoren die een 'groene' trend en een 'rode' positie hebben en indicatoren die een 'rode' trend en een 'groene' positie hebben;
 3. indicatoren die een 'groene' of 'rode' trend hebben, in het bijzonder wanneer de meest recente jaarlijkse mutatie tegengesteld is aan de trend;
 4. indicatoren die een 'groene' of 'rode' positie hebben.
- *Beslisregel 6*: trends of posities die 'grijs' zijn, worden in principe niet beschreven, behalve wanneer het SDG's of beleidsdoelstellingen betreft of wanneer het voor het verhaal noodzakelijk is (bijvoorbeeld omdat verschillende indicatoren overduidelijk bij elkaar horen).

Referenties

CBS, 2018. *Duurzame ontwikkelingsdoelen: de stand voor Nederland*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS, 2018. *Monitor Brede Welvaart 2018*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS, 2019. *Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2019*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CES, 2014. *Conference of European Statisticians Recommendations on Measuring Sustainable Development*. New York/Genève: United Nations.

Sen, A., 1999. *Development as Freedom*, Knopf, New York: Oxford University Press, New York.

Stiglitz, J.E., A. Sen en J.-P. Fitoussi, 2009. *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Commission on The Measurement of Economic Performance and Social progress. Parijs.

Afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CES	Conference of European Statisticians
EC	Europese commissie
EU	Europese Unie
EU-28	28 lidstaten van de Europese Unie (vanaf 1 juli 2013)
OECD	zie OESO
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
p-waarde	maatstaf voor significantie van uitkomst
PWI	Persoonlijke Welzijnsindex
SDG	Sustainable Development Goal
VN	Verenigde Naties

Medewerkers

Lieneke Hoeksma
Edwin Horlings
Linda Moonen
Jan-Pieter Smits
Karin van der Ven

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2018-2019	2018 tot en met 2019
2018/2019	Het gemiddelde over de jaren 2018 tot en met 2019
2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2018 en eindigend in 2019
2016/'17-2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2016/'17 tot en met 2018/'19

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2019.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.